ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ ИХТИСОС ВА БОЗОМӮЗИИ КОРМАНДОНИ СОҲАИ МАОРИФ

БАРНОМАИ ТАЪЛИМИИ КУРСИ ТАКМИЛИ ИХТИСОСИ ОМӮЗГОРОНИ ФАНҲОИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ ТОЧИК

Душанбе 2025

Бо қарори ҳайати Шурои олимони Донишкадаи ҷумҳуриявии такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф аз «28» ноябри соли 2025, №11/7-5 тасдиқ карда шудааст.

Мураттиб: Олимова Фаросат

Муҳаррир: Собирзода Сафарбек

Муқарризон:

Ф. Гулмадов,	мудири шуъбаи педагогика ва методикаи таълими Академияи таҳсилоти Тоҷикистон
С. Шербоев,	сармутахассиси шуъбаи педагогика ва методикаи таълими Академияи таҳсилоти Тоҷикистон
Ҳ. Ҳалимова,	омӯзгори кафедраи методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ-гуманитарии Донишкадаи ҷумҳуриявии такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф
Б. Ҳайдаров,	мутахассиси пешбари Маркази ҷумҳуриявии таълимию методии назди Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Барномаи таълимӣ барои шунавандагони курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик пешбинӣ шуда, дар асоси санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии соҳаи маориф (стандарти таълимӣ ва стандарти фаннии забони тоҷикӣ, барномаҳои таълимӣ аз фанҳои забони тоҷикӣ ва адабиёти тоҷик) таҳия гардида, пайванди

мантиқии машғулиятҳоро бо барномаҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таъмин менамояд. Он ба такмили салоҳиятҳои касбии омӯзгорон дар доираи муносибати босалоҳият равона шуда, навгониҳоро дар соҳаи таълими забон ва адабиёт фаро мегирад.

Дар барнома равиш ва усулҳои истифодаи технологияҳои муосири таълим, технологияҳои инноватсионӣ, усулҳои татбиқи муносибати босалоҳият дар таълими фанни забон ва адабиёти тоҷик, инчунин рушди маҳорати эҷодии хонандагону омӯзгорон дар шароити муосир ба назар гирифта шудаанд.

Мундарича

Муқаддима……………………...4

Боби 1. Муқаррароти умумӣ………………..........................6

Боби 2. Мақсад ва вазифаҳои барномаи таълимӣ 6

Боби 3. Сохтор ва мазмуни барномаи таълимӣ 8

Нақшаи мавзуӣ ва барномаи курс ………….…………...……10

Адабиёт 18

"Забон аз ҷумлаи муқаддасоти миллии мо мебошад, зеро он рукни меҳварӣ ё шаҳсутуни давлатдорӣ ва ҳастии миллати тоҷик бо таърихи беш аз шашҳазорсола буд, ҳаст ва мемонад".

Эмомалӣ Раҳмон

Муқаддима

Низоми таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар марҳилаи ислоҳоти амиқ қарор дорад, ки ҳадафи он баланд бардоштани сифати таълим, рушди салоҳиятҳои калидии хонандагон ва фароҳам овардани муҳити омӯзишии созанда мебошад. Яке аз самтҳои калидии ин навсозӣ — ташаккули муҳити таълимии босифат ва равонии бехатар аст, ки на танҳо ба азхудкунии дониш, балки ба рушди шахсият, ҳавасмандии ботинии хонандагон ва иштироки фаъолонаи онҳо дар раванди таълим мусоидат мекунад. Дар чунин муҳит омӯзгорон бояд дастгирӣ ва эътироф ёбанд, имкони озмоиши усулҳои навро дошта бошанд ва дар рушди касбии худ пайваста талош варзанд.

Дар ин раванд, таълими фанни забон ва адабиёти тоҷик нақши хоса дорад. Забон воситаи асосии муоширaт, тафаккур ва худшиносии шахсият аст, адабиёт бошад, оинаи фарҳанг ва маънавият. Маҳз тавассути калима ва матн хонанда на танҳо нутқи шифоҳӣ ва хаттӣ, балки ҷаҳонбинии шахсии худро ташаккул медиҳад. Омӯзгори забон ва адабиёт дар ин раванд роҳнамоест, ки хонандаро ба дунёи маъно, андеша ва арзишҳо мебарад.

Барномаи такмили ихтисоси омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик маҳз бо назардошти ин ниёзҳо ва ҳадафҳо таҳия шудааст. Мавод барои шунавандагони

курсҳои такмили ихтисос ба тарзи модулӣ таҳия гардида, имкони омӯзиши пайдарпай, мантиқӣ ва таҷрибавиро фароҳам меорад. Модулҳо самтҳои муҳими таълими фанро фаро гирифта, омӯзгоронро бо муносибатҳои муосири таълим, усулҳои арзёбӣ, таҳлили матн, муҳити омӯзишӣ ва истифодаи маводи таълимии насли нав шинос мекунанд.

Барнома дар асоси санадҳои меъёрӣ ва стратегӣ таҳия шудааст, ки самтҳои афзалиятноки рушди маориф ва таълими босифатро муайян месозанд. Аз ҷумла, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 таъмини рушди устувори инсонӣ ва такмили низоми маорифро ҳамчун самти афзалиятнок муқаррар мекунад. Стратегияи миллии рушди маориф барои давраи то соли 2030 (Қарори Ҳукумати ҶТ №526) зарурати гузариш ба муносибати таълими босалоҳият, истифодаи технологияҳои муосири таълим ва такмили касбии омӯзгоронро таъкид менамояд. Барнома инчунин бо Стандарти таълимӣ ва барномаи фанни забони тоҷикӣ барои синфҳои V–XI ва Барномаи таълими адабиёти тоҷик барои синфҳои V–XI ҳамоҳанг буда, татбиқи амалии онҳо дар муҳити синфро дастгирӣ мекунад.

Ҳадафи барнома фароҳам овардани шароити рушди касбии омӯзгорон дар заминаи таҷрибаи муосир ва равишҳои инноватсионӣ мебошад. Он омӯзгоронро ташвиқ мекунад, ки дарсҳои худро на танҳо иттилоотӣ, балки пурмазмун, муколамавӣ ва ба ҳаёти воқеӣ наздик тарҳрезӣ намоянд. Дар чунин муҳит, омӯзгор на танҳо нақши роҳнамо, балки шарики омӯзишро мебозад — шахсе, ки худ низ меомӯзад, меандешад ва рушд мекунад.

Боби 1. Муқаррароти умумӣ

Барномаи таълимии курсҳои такмили ихтисос аз фанни забон ва адабиёти тоҷик барои баланд бардоштани сатҳи касбӣ ва методии омӯзгорон таҳия шудааст. Барнома ба татбиқи муносибати таълими босалоҳият, истифодаи усулҳои муосири таълим, технологияҳои инноватсионӣ ва ташкили муҳити равонии бехатар равона гардида, дар асоси санадҳои меъёриии соҳаи маориф ва барномаҳои фаннӣ ба тарзи модулӣ таҳия шудааст. Он ба рушди қобилиятҳои таҳлилӣ, муошират, эҷодкорӣ ва андешаронии хонандагон мусоидат мекунад.

Боби 2. Мақсад ва ҳадафҳои барнома

Мақсади асосии барномаи такмили ихтисос — баланд бардоштани салоҳиятҳои касбии омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик дар заминаи татбиқимуносибати босалоҳият, истифодаи усулҳои муосири таълим, такмили малакаҳои методӣ, ташкили муҳити равонӣ ва физикии мусоиди таълим мебошад. Барнома ба рушди қобилиятҳои таҳлили матн, муошират, эҷод, андешаронӣ ва ташаккули ҷаҳонбинии хонандагон равона шудааст.

Барнома ба ташаккули салоҳиятҳои 4К+ мусоидат мекунад, ки дар асри XXI ҳамчун салоҳиятҳои калидӣ эътироф шудаанд: тафаккури интиқодӣ, эҷодкорӣ, муошират, ҳамкорӣ ва маҳорати омӯхтан. Омӯзгорон меомӯзанд, ки чӣ гуна ин салоҳиятҳоро тавассути кор бо матн, муколама, таҳлили адабӣ, пурсишу посух ва фаъолиятҳои эҷодӣ дар муҳити синф рушд диҳанд.

Вазифаҳои барномаи таълимӣ инҳоянд:

Шинос кардани омӯзгорон бо принсипҳои муносибати босалоҳият дар таълим ва нақши он дар таълими фан, бо таъкиди аҳамияти забон ҳамчун воситаи тафаккур, муошират ва худшиносӣ.

1. Баланд бардоштани малакаҳои ташкили муҳити равонӣ ва физикии мусоиди таълим, ки ба фаъолсозии хонандагон, озодии баёни андеша, эҳсоси боварӣ ва иштироки фаъол мусоидат мекунад.
2. Омӯзонидани таҳияи вазъиятҳои таълимӣ барои рушди тафаккури интиқодӣ, қобилияти таҳлил ва мустақилияти хонандагон, бо истифодаи усулҳои фаъол ва таҳлили матнҳои гуногун.
3. Шинос кардани омӯзгорон бо усулҳои муосири арзёбии дастовардҳои таълимӣ — тестҳо, корҳои лоиҳавӣ, портфолио ва арзёбии ташаккулдиҳанда барои пайгирии рушди инфиродии хонандагон ва дастгирии ҳавасмандии ботинии онҳо.

Натиҷаҳои интизоршаванда

Дар натиҷаи омӯзиши модулҳои барнома, омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик салоҳиятҳои касбии худро дар самти татбиқи муносибати босалоҳият дар таълим, ташкили муҳити мусоиди таълим ва истифодаи усулу методҳои муосир такмил медиҳанд. Онҳо метавонанд дарсҳоро ба таври муколамавӣ, пурмазмун ва ба ҳаёти воқеӣ наздик тарҳрезӣ намоянд. Омӯзгорон меомӯзанд,то мавзуъҳои грамматикӣ ва адабӣ на танҳо ҳамчун маҷмуи дониш, балки ҳамчун воситаҳои маърифат, муошират ва андешаронӣ дар вазъиятҳои таълимии воқеӣ истифода мешаванд. Онҳо метавонанд супоришҳоеро таҳия кунанд, ки хонандаро ба таҳлил,

интихоби далел, ибрози андешаи шахсӣ ва таҳрири матн водор месозанд.

Малакаи таҳияи вазъиятҳои таълимии проблемавӣ, истифодаи стратегияву усулҳои самарбахш ва пайваст кардани забон бо арзишҳои маънавӣ, фарҳангӣ ва шаҳрвандӣ дар омӯзгорон рушд меёбад. Онҳо муҳити равонӣ ва физикии мусоиди таълимро ташкил медиҳанд, ки дар он хонандагон худро бовариноку фаъол эҳсос мекунанд, таълим шавқовар ва озод сурат мегирад.

Ҳамчунин, омӯзгорон бо навъҳои муосири арзёбии таълим, аз ҷумла арзёбии ташаккулдиҳанда, харитаҳои мушоҳида, варақаҳои санҷишӣ ва худбаҳодиҳӣ шинос мешаванд. Онҳо мефаҳманд, ки арзёбӣ на танҳо ченкунандаи натиҷа, балки воситаи таҳкими тафаккури интиқодӣ, ҳавасмандии ботинӣ ва муоширати самаранок бо хонандагон мебошад. Арзёбӣ ба омӯзгор имкон медиҳад, ки эҳтиёҷ ва қобилияти воқеии хонандаро дарк карда, дар раванди таълим шарику роҳнамояш бошад.

Боби 3. Сохтор ва мазмуни барномаи таълимӣ

Барномаи такмили ихтисоси омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик ба рушди салоҳиятҳои касбӣ, татбиқи муносибати босалоҳият дар таълим ва ташкили муҳити омӯзиши фаъол равона шудааст. Мақсад фароҳам овардани муҳити таҳлилгарона, муколамавӣ ва таҷрибавӣ барои омӯзгорон мебошад. Маҷмуи маводди курси такмили ихтисоси омӯзгорони забон ва адабиёти тоҷик иборат аст аз:

- Барномаи таълимии курси такмили ихтисос
- 5 модули таълимӣ бо тавсифи ҳадафҳо, мазмун ва равишҳои омӯзиш

- Роҳнамо барои тренер — дастур барои гузаронидани машғулиятҳо
- Презентатсияҳо (слайдҳо)— д визуалӣ барои шарҳи мафҳумҳо ва усулҳо
- Варақаҳои тақсимотӣ — маводи корӣ, ҷадвалҳо, намунаҳои дарсӣ

Мазмуни барнома: Барнома бо шарҳи ҳадафҳои курс, таҳлили адабиёти илмӣ ва шиносоӣ бо равишҳои муосири таълим оғоз мешавад. Шунавандагон мундариҷаи барномаи таълимӣ ва нақшаи мавзуъҳоро меомӯзанд. Дар раванди машғулиятҳо омӯзгорон усулҳои таҳияи вазъиятҳои таълимӣ, таҳлили матн, истифодаи воситаҳои арзёбиро аз худ мекунанд. Пас аз ҳар машғулият робитаи мутақобила ва мулоҳизаронӣ барои пайгирии ноилшавӣ ба ҳадафҳо гузаронида мешаванд. Дар ҷараёни омӯзиш омӯзгорон дарсҳои намунавии кӯтоҳмуддат мегузаронанд, ки таҷрибаи касбии онҳоро таҳким мебахшад. Арзёбии салоҳиятҳои омӯзгорон дар асоси тавсифҳои марҳилавӣ сурат мегирад, ки ба муайян кардани сатҳи рушди методикаи таълим мусоидат мекунад.

Нақшаи мавзуӣ ва барномаи курси "Баланд бардоштани салоҳияти касбии омӯзгорони забон ва адабиёти тоҷик дар заминаи муносибати босалоҳият дар таълим ва муҳити таълим"

Модул	Мавзуъ	Миқ дори соат
Шарҳи умумии курс (2 соат)	Шарҳи курс: мақсад, вазифа, хусусиятҳои методикаи таълим. Шарҳи сохтори модули таълим. Ташкилии курс: муҳити таълим, гурӯҳҳои корӣ, шиносоӣ. Ташхиси ибтидоӣ.	2
Модули 1. Муносибати босалоҳият ва муҳити таълим дар омӯзиши забон ва адабиёти тоҷик (8 соат)	Тазодҳои таҳсилот дар замони муосир.	2
	Муносибати босалоҳият: дарсҳои забону адабиёт ва нақши омӯзгор чӣ гуна тағйир меёбанд.	2
	Муҳити таълим ва омӯзиш: Чаро онҳо муҳиманд ва чӣ гуна бо муносибати босалоҳият алоқамандӣ доранд?	2
	Муҳити рақамии таълим ва зеҳни сунъӣ: воситаҳо барои омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик.	2

Модули 2. Муҳити физикии таълим ва алоқамандии он бо таҷрибаи омӯзгорон (8 соат)	Омӯзиш ва муҳити физикии таълим	1
	Аҳамияти муҳит дар таълим	1
	Муҳити физикии таълимӣ дар шароити муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ	1
	Тарҳрезии фазои синфхона барои омӯзиши фаъол	1
	Роҳҳои фаъолсозии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ ҳамчун муҳити таълимӣ	1
	Аз муҳит то амал: гузариш ба амалия	1
	Тарҳрезии муштарак бо иштироки хонандагон	1
Модули 3. Вазъиятҳои таълимӣ барои рушди салоҳиятҳои калидӣ дар таълими забон ва адабиёти тоҷик (15 соат)	Вазъияти таълим ҳамчун ҷузъи муҳити таълимӣ	3
	Таълими ҷумлаҳои мураккаб чӣ гуна ба ташаккули салоҳиятҳои калидӣ мусоидат менамоянд?	8
	Усули кейс-стади ҳамчун воситаи рушди тафаккур ва салоҳиятҳо	4
Модули 4. Истифодаи китоби дарсии насли нав аз фанни забони тоҷикӣ дар синфи 5 (8 соат)	Истифодаи самараноки китоби дарсии насли нав	4
	Машғулияти муқаддимавӣ. Мазмун ва моҳияти маводи нави таълимӣ	4
Модули 5.	Принсипҳои арзёбии ташаккулдиҳанда	3

Арзёбии дастовардҳои таълимӣ дар шароити татбиқи муносибати босалоҳият дар таълим (6 соат)	Методҳои арзёбии салоҳиятҳои калидӣ дар таълими фанни забон ва адабиёти тоҷик	3
Ҷамъбасти курс (2 соат)	Ман дар давоми курс чиро омӯхтам?, Барои ман чӣ нав буд?, Кадом воситаҳоро ман омодаам истифода барам?. Ду ситора ва як орзу. Варақаи санҷиши иштирок дар курс. Бахши худбаҳодиҳӣ: «Акнун ман метавонам...».	2
Ҳамагӣ.		48

Барномаи таълимии курси модулии омӯзгорони фанҳои забон ва адабиёти тоҷик
(такмили дониш, малака ва махорати касбии омӯзгорони фанҳои забон ва адабиёти тоҷик)

Модули 1. Муносибати босалоҳият ва муҳити таълим дар омӯзиши фанни забон ва адабиёти тоҷик

Модули аввал ба омӯзиши равишҳои муосири таълим ва муҳити омӯзишии муассир бахшида шудааст. Он аз **чор мавзуи калидӣ** иборат аст, ки ҳар кадом ба таҳкими салоҳиятҳои омӯзгор ва табдили дарс ба фазои маърифатӣ мусоидат мекунанд.

Мавзуи 1.1. Тазодҳои таҳсилот дар замони муосир

Дар ин мавзуъ омӯзгорон бо мушкилоти калидии маорифи муосир шинос мешаванд: сарбории барномаҳо, куҳнашавии донишҳо, коҳиши ангезаи хонандагон. Ин зиддиятҳо ҳамчун нуқтаҳои рушд баррасӣ мешаванд, ки омӯзгорро ба таҷдиди равишҳо ва ҷустуҷӯи роҳҳои нав ҳидоят мекунанд.

Мавзуи 1.2. Муносибати босалоҳият: дарсҳои забону адабиёт ва нақши омӯзгор чӣ гуна тағйир меёбанд?

Мавзуъ ба шарҳи моҳияти муносибати бослаоҳият дар таълим бахшида шудааст. Дарсҳо бояд ба фазои таҳқиқ, баҳс ва ҷустуҷӯйи муштараки ҷавобҳо табдил ёбанд. Омӯзгор аз нақши иттилоотдиҳанда ба роҳнамо ва ташкилкунандаи муҳити таълим мегузарад. Хонанда на танҳо шунаванда, балки. иштирокчии фаъол мешавад,

Мавзуи 1.3. Муҳити таълим ва омӯзиш: чаро онҳо муҳиманд ва чӣ гуна бо муносибати босалоҳият алоқамандӣ доранд

Омӯзгорон меомӯзанд, ки муҳити равонӣ, иҷтимоӣ ва ҷисмонӣ чӣ гуна ба рушди салоҳиятҳо таъсир мерасонад. Унсурҳои муҳити мусоид — озодӣ дар интихоб, фазои ҳамкорӣ, кор бо маълумоти воқеӣ ва супоришҳои таҳқиқотӣ муҳити дарсро ба фазои ҳамкории маърифатӣ табдил медиҳанд.

Мавзуи 1.4. Муҳити рақамии таълим ва зеҳни сунъӣ: воситаҳо барои омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик

Мавзуъ ба омӯзиши захираҳои электронӣ, платформаҳои онлайн ва воситаҳои зеҳни сунъӣ бахшида шудааст. Омӯзгорон мефаҳманд, ки чӣ гуна ин воситаҳо метавонанд муҳити таълимро фарогир, шавқовар ва самаранок гардонанд. Зеҳни сунъӣ ҳамчун ёвари методӣ дар таҳияи мавод ва арзёбӣ истифода мешавад.

Модули 2. Муҳити физикии таълим ва алоқамандии он ба таҷрибаи омӯзгорон

Модули дуюм ба нақши муҳити физикӣ дар ташаккули муҳити омӯзишии самаранок ва таҷрибаи омӯзгорон бахшида шудааст. Дар **мавзуи 2.1** муҳити физикӣ ҳамчун омили калидӣ баррасӣ мешавад — равшанӣ, ҳарорат, садо ва тарҳрезии фазо ба ҳавас, таваҷҷуҳ ва амнияти хонандагон таъсир мегузорад.

Мавзуи 2.2 ба вазъи муҳити таълимӣ дар Тоҷикистон нигаронида шудааст. Дар бисёр мактабҳо, бахусус дар деҳот, мушкилоти инфрасохторӣ ба сифати таълим ва саломатии хонандагон таъсир мерасонанд. Беҳтарсозии муҳит як иқдоми стратегӣ барои таъмини таҳсилоти босифат аст.

Мавзуи 2.3 тарҳрезии муҳити омӯзиши фаъолро шарҳ медиҳад. Синфхонаҳо бояд имкони гурӯҳбандӣ,

муҳокима ва истифодаи технологияро фароҳам оранд. Муҳит бояд фарогир ва инклюзивӣ бошад.

Мавзуи 2.4 мактабро ҳамчун муҳити умумии таълимӣ мебинад. Ҳар гӯша — китобхона, саҳн, долон — метавонад ба фазои омӯзиш табдил ёбад.

Мавзуи 2.5 гузариш аз фазо ба амалро шарҳ медиҳад: муҳит бояд функсионалӣ бошад ва омӯзгорон нақши тарроҳро иҷро кунанд.

Мавзуи 2.6 тарҳрезии муштарак бо иштироки хонандагонро баррасӣ мекунад, ки ҳисси масъулият ва эътимодро тақвият мебахшад.

Мавзуи 2.7 амалиёт ва ҷамъбасти модулро фаро мегирад — бо истифодаи методологияи тафаккури тарроҳӣ, хонандагон мушкилотро таҳлил ва ҳал мекунанд.

Модули 3. Вазъиятҳои таълим барои рушди салоҳиятҳои калидӣ дар таълими забон ва адабиёти тоҷик

Модули сеюм ба таҳияи вазъиятҳои таълимӣ ҳамчун воситаи асосии рушди салоҳиятҳои калидӣ равона шудааст. Дар **мавзуи 3.1.** вазъияти таълим ҳамчун ҷузъи муҳити омӯзишӣ баррасӣ мешавад — на танҳо барои санҷиши дониш, балки барои таҳлил, интихоби ҷавоб, баёни андеша ва овардани далел. Мавзуъҳои грамматикӣ, аз ҷумла сарфу наҳв, метавонанд ба мазмуни вазъиятҳои воқеӣ табдил ёбанд.

Мавзуи 3.2. нишон медиҳад, ки таълими ҷумлаҳои мураккаб на танҳо омӯзиши грамматикӣ, балки воситаи рушди тафаккури таҳлилӣ ва муоширати мураккаб мебошад. Хонандагон меомӯзанд, ки чӣ гуна ин сохторҳо дар ибрози андеша ва таҳрири матн нақш мебозанд.

Мавзуи 3.3. усули кейс-стадиро ҳамчун воситаи таҳкими тафаккури интиқодӣ ва салоҳиятҳои маърифатӣ муаррифӣ мекунад. Хонандагон дар вазъиятҳои мушкил маълумотро таҳлил мекунанд, робитаҳои сабабу натиҷаро

меҷӯянд ва хулосаҳои мантиқӣ тартиб медиҳанд. Кейсҳо дар асоси матнҳои адабӣ ва забонӣ, забонро бо арзишҳои маънавӣ ва фарҳангӣ пайванд медиҳанд.

Модули 4. Истифодаи китоби дарсии насли нав аз фанни забони тоҷикӣ дар синфи 5

Модули чоруми барнома дар доираи лоиҳаи «Муҳити таълим — асоси таҳсилоти босифат» бо дастгирии ЮНИСЕФ таҳия шуда, ба омӯзгорони фанни забони тоҷикӣ дар синфи 5 нигаронида шудааст. Ҳадафи асосии он — баланд бардоштани маҳоратҳои касбии омӯзгорон дар истифодаи эҷодӣ ва самараноки китоби дарсии насли нав мебошад.

Мавзуи 4.1 ба омӯзиши принсипҳои истифодаи китоби дарсии нав бахшида шудааст. Иштирокчиён мефаҳманд, ки ин китоб на танҳо манбаи дониш, балки воситаи фаъолсозии муҳити таълим ва ташаккули салоҳиятҳои хонандагон аст. Омӯзгорон меомӯзанд, ки чӣ гуна мазмуни китобро ба вазъиятҳои таълимӣ пайванд диҳанд ва хонандагонро ба таҳлил, муҳокима ва эҷодкорӣ ҳидоят кунанд.

Мавзуи 4.2 мазмун ва моҳияти маводи нави таълимиро шарҳ медиҳад. Панҷ марҳилаи рушди салоҳият — аз шиносоӣ то татбиқи мустақил — таҳлил мешавад. Омӯзгорон фарқияти байни маводи анъанавӣ ва насли навро меомӯзанд, нақши хонанда ва омӯзгорро дар ҳар марҳила муайян мекунанд ва имкониятҳои нави таълимиро дарк менамоянд.

Модули мазкур омӯзгоронро ба сӯи истифодаи эҷодӣ ва таҳлилгаронаи маводи муосир раҳнамоӣ мекунад, то ки онҳо муҳити таълимии фаъол, фарогир ва ба салоҳиятҳо нигаронидашударо фароҳам оваранд.

Модули 5. Арзёбии дастовардҳои таълимӣ дар шароити татбиқи муносибати босалоҳият дар таълим

Модули панҷуми барнома ба масъалаҳои арзёбии ташаккулдиҳанда ҳамчун раванди таълимӣ бахшида шудааст. **Мавзуи 5.1** «Принсипҳои арзёбии ташаккулдиҳанда» ба асосҳои методологии арзёбии раванди таълим равона шудааст. Масъалаи баррасии он ин дар бораи он, ки арзёбии ташаккулдиҳанда на танҳо воситаи санҷиши дониш, балки абзори рушди салоҳиятҳои хонанда мебошад. Принсипҳои асосӣ — мунтазамӣ, шаффофият, баробарӣ ва такмили фардӣ — ба омӯзгор имконият медиҳанд, ки раванди таълимро самаранок назорат ва танзим намояд.

Мавзуи 5.2 «Методҳои арзёбии салоҳиятҳои калидӣ дар таълими фанни забон ва адабиёти тоҷик» усулҳои мушаххаси арзёбиро дар заминаи фанни забон ва адабиёти тоҷик шарҳ медиҳад. Он ба омӯзгорон тавсия медиҳад, ки барои арзёбии маҳорату малакаҳои фикрронӣ, таҳлили матн ва муоширати самаранок аз салоҳиятҳои гуногун, аз ҷумла тафаккури интиқодӣ, воситаҳои арзёбӣ, мисли варақаҳои мушоҳида ва санҷишӣ, саволу ҷавоб ва корҳои эҷодӣ истифода баранд. Мавзуъ барои омӯзгор дар баланд бардоштани сифати таълим ва рушди шахсияти хонанда ёрӣ мерасонад.

Адабиёт

1. Аминов С. Забони тоҷикӣ. Синфи 8. –Душанбе: Маориф, 2023.
2. Анварӣ С., Мирзоев А., Ғаффоров А. Забони тоҷикӣ. Синфи 6. –Душанбе: Маориф, 2023.
3. Барномаи таълими адабиёти тоҷик дар синфҳои V-XI. Душанбе, 2007, 72. саҳ.
4. Бобомуродова, М. Дастури методӣ аз методикаи таълими забони тоҷикӣ – Душанбе: ҶДММ “ЭР-граф”, 2025. – 344 с.
5. Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ. – Душанбе, 2021.
6. Мирзод Т., Ҳамидов Р., Пирзод М., Мирзода Ф. Адабиёти тоҷик. Синфи 5. –Душанбе: Маориф, 2022.
7. Мирзод Т.,Давлатзода С., Мирзода Ф. Адабиёти тоҷик. Синфи 9. –Душанбе: Маориф, 2023.
8. Миров Т., Исломов Ш., Хоҷаев Қ. Методикаи таълими адабиёти тоҷик. – Душанбе: Маориф, 1991.
9. Муллоев А. Методикаи таълими адабиёти тоҷик. – Душанбе, 2016.
10. Набизода С., Бобомуродов Ш., Сабзаев С. Забони тоҷикӣ. Синфи 5. –Душанбе: Маориф, 2023.
11. Наимбоев С. Хониши ифоданок. – Душанбе, 1992.
12. Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олӣ (2024) — дар бораи ислоҳоти маориф, рақамикунонӣ ва рушди сармояи инсонӣ
13. Сафин Д., Мусина Р., Мухторӣ Қ., Қурбонов С. ва диг. Усулҳои таълим ва омӯзиши ҳамфаъол. Дастури таълимӣ . -Душанбе, 2007.- 376 с.
14. Стандарт ва барномаи таълими забони тоҷикӣ барои синфҳои V-XI. (Муаллифон: Аминов С., Мухторӣ Қ., Тошбоева З., Мирзоёров Ф).
15. Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030
16. Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 (Бо қарори

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 сентябри соли 2020, №526 тасдиқ шудааст)
17. Тоиров У., Солеҳов М. Адабиёти тоҷик. Синфи 10. – Душанбе: Маориф, 2021.
18. Тоҳирӣ Хоҷа Қурбон. Адабиёти тоҷик. Синфи 6. – Душанбе: Маориф, 2022.
19. Шербоев С. Методикаи таълими забони тоҷикӣ. – Душанбе: «Бухоро», 2016. – 488 с.
20. Шербоев С. Практикуми забони тоҷикӣ. – Душанбе: Ирфон, 2009. – 208 с.

Сомонаи интернетӣ:

1. Вазорати маориф ва илми ҶТ. Барномаҳо, стратегияҳо ва хабарҳои расмӣ: https|\\maorif.tj